

Előfizetési árak:

Egész évi	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy óra	1 "
— Egyes szám 4 kr. —	

Kiadóhivatal:

Pleitz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybecskerek, Uri-utca 276 sz.,
ahová az előfizetések és a lap
szétküldésére vonatkozó felszólalások intézendők.

TORONTÁL.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP.

Szerkesztőségi iroda:

Nagy-Becskerek.
Ferencz-József-tér,
Bauer-féle ház
ahová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknak.

Megjelenik mindennap,
vasár- és ünnepnapo
kivételvel.

A püspöki emlékiratok.

Nagybecskerek, március 16.

(—s) A püspöki értekezletnek határo-
zata s megállapodásaként közzétett emlék-
iratok megjelenése óta most már kétség-
telen és bizonyos, a mit addig elhinni nem
akartunk, mert az ellenkezőjét hinni job-
ban szeretünk, hogy t. i. az állam és az
egyház között fölmerült differenciák ki-
egyenlíthetetlenek.

Eddig bízunk abban, hogy a herceg-
primás által hangoztatott ige, a „béke“
testté lesz, s annál inkább fűztünk ily
irányu várakozásokat a magyar katolikus
főpapság magatartásához, mert másrésztől
meg azt láttuk, hogy az államhatalom
képviselője, a kormány a legmesszebb
menő engedményekig ment el a modus
vivendi-k keresésében, miért is legalább
is épp annyira hazafias közeledést remél-
tünk a magyar egyháznagyok részéről, de
bizony amugy is gyöngye reményünket
egészen illuzóriusokká teszik az emlék-
iratok.

Csáky Albin grófnak klasszikus szin-
vonalu szónoklata óta, melyben az egy-
házpolitikai kérdések fejlődését gyönyörű
tisztá logikával és a legszigorubb tárgy-
lagossággal kifejtette, minden elfogulatlan
ember előtt kétségtelen, hogy a kormány
legcsekélyebb támadást sem intézte a kath.
egyház hitelvei ellen, és ime most a püs-
pöki kar, melyet a kormány meg se tá-
madott, a nélkül, hogy védelemre tényleg
szüksége lett volna, az önmaga által indo-
koltnak híresztelt önvédelemből átesap a
támadás terére és valóságos harci riadot
fúj meg a kormány, az államnak törvény-
hozási fenségjoga és a többi felekezetek
vallási egyenjogúsága ellen.

A kormány ellen a legsúlyosabb és
legigaztalanabb vádak emelik a püspö-
kök a memorandumokban a trón számolya
elött s midőn ily szokatlan uton a kor-

mányt bepanaszolják, veszedelmes eljárás
utjára lépnek. Mert hiszen azért van a
püspököknek törvényhozó joguk a főren-
dek között, hogy ott az országgyűlés
színe előtt vonják felelősségre, avagy buk-
tassák meg az illető minisztert vagy kor-
mányt, melynek politikájával egyet nem
értének, de a törvényhozás mellőzésével
fordulni a királyhoz, politikai és törvény-
hozási ügyekben, ez bizony nagyon ke-
véssé alkotmányos és nagyon abszolutis-
tikus irányu eljárás magyar törvényhozók-
tól. A püspökök azonban teljesen eltekin-
tenek ebbeli minőségüktől, hogy annál
hívebb fiaul tüntessék föl önmagukat az
általános katolika egyháznak. Elfordul-
nak Magyarországtól, hogy a Rómából
jövő intés előtt vakbuzgón meghajoljanak.
S ez a legszomorubb és legsajnosabb je-
lensége az egész akciónak, mert ez teszi
az egész püspöki kar fellépését egyolda-
lúvá, szükkeblűvé és hazafiatlanná. Ez az
oka annak, hogy a memorandumokban
meg van tagadva az egyén szabadságának
alapeleme, a lelkiismereti szabadságnak
jogosultsága, meg van benne tagadva a
jogállam legelőnyösebb attribútuma, hogy
összes polgárainak szabadságát és jogait
egységes törvények szerint szabályozza s
a jogegyenlőséget ily módon biztosítsa.

Mindez meg van tagadva a memoran-
dumokban, melyeket 25 magyar katolikus
főpap irt alá, kiket azóta teljesen
intransigens elemnek kell tekintenünk a
magyar kormányval és a magyar törvény-
hozással szemben.

Az iránt azonban nincs kétségünk,
hogy a 25 főpap csakis a maga nevében
nyilváníthatta intransigens álláspontját,
mert az ország katolikus vallásu lakos-
sága sem előre nem adott neki erre meg-
bírást, sem v. ólag nem fogja adni bele-
egyezését ily alkotmányellenes és haza-
fiatlannal a czióhoz.

Berzeviczy ünnepeltetése. A józsefváros
szabadalypárti választói tegnap 9 órakor
tiszteltek Rémi Róbert pártelnök vezetése alatt
Berzeviczy Albert államtitkárnál, a kerület or-
szággyűlési képviselőjénél, hogy a képviselőhá-
zban tegnap mondott nagyszabásu beszéde alkalmából
üdvözöljék. A küldötttag tagjai a kerület
előkelő választó polgáraitól állottak. Rémi Ró-
bert, a kerület nevében a választók üdvözlését
adta át képviselőjüknek tegnapi fényes felszólalás-
lásáért, mely a ház minden oldalán nagy tetszés-
ben részesült; hangsúlyozta, hogy a fővárosi
nagy közönségnek különös megnyugvására szol-
gál az a kijelentés, hogy a kormány el van
tökélve az egyházpolitikai programot halogtatás
nélkül minden részletében keresztül vinni. Erre
Berzeviczy Albert államtitkár válaszában — kö-
szönetének kifejezése után — kijelentette, hogy
ezentul is kitartó n fog a kibontott zászló alatt
a szabadelvű eszmékért küzdeni s reméli, hogy
a kormány a kitűzött programot diadalra is
juttatja Örül, hogy választói együtt éreznek
vele, s e tudatban mondotta is beszédét. A zajos
éljenzéssel fogadott beszéd után az államtitkár
még hosszabban társalgott a tisztelgőkkel.

Kivel beszélt a berlini levelező cím-
 alatt a „Nemzet“ a következőket írja: Mint Ber-
linből távirják, a beszerzett hiteles értesülések
szerint Szögyény a „Pesti Napló“ levelezőjét
egáltalán nem is látta.

Fenyegető anarkisták. Rómából sürgöny-
zik, hogy a polgármesteri hivatal több fenyegető
tartalmu levelet kapott az anarkistáktól. E leve-
leknek nem tulajdonítanak nagyobb fontosságot,
de azért megszap ritották a rendőröket.

Lázadás az angolok ellen. Londoni lapok
március 15-iki kelettel a következőket írják:
A gilgiti angol ügyvéd jelentése szerint a föl-
kelő törzsek megtamadták Chilasban az angolok
pozícióját, de körülbelül kétszáz halott elvesz-
tésével visszaverettek. Az angolok 19 embert és
3 benseülött tisztet vesztek s ezenkívül 24
sebesültök volt. Chilasba 250 főnyi katonaságot
küldtek, az ott levő csapatok erőbitésére, jól-
lehet újabb összeütközéstől nem tartanak.

A „TORONTÁL“ TÁRCZÁJA.

Visszaemlékezések 1848. márcz. 15-ére.

Irt a „Magyar Olvasó-kör“ ünnepélyén felolvasta.
Hadfy Döme.

A negyvenöt év előtti időszaknak leg-
fényesebb, — a magyar haza és nemzet egyik
legjelentősebb napját — ünnepeljük ma; a
szabadság, egyenlőség és testvériség kihirdetésé-
nek és a nép felszabadításának negyvenötödik
évfordulóját.

Kevesen vagyunk e teremben, a kik akkor
a férfikort éltek, — az akkori változásnak és
átalakulásnak szemtanúi, édes hazánk és nem-
zetünk ama örömnépének közvetlen részesei
valánk.

As 1848-ik évi márcz. 15-ik napjának
azon néhány epizódjait akarom Önöknek el-
mondani, melyek e megyében, e városban
játzódtak le, tehát szűkebb hazánk viszonyait
érintik; — felhivattam erre, engem tehát nem
indított a feltűnéni viszketeteg, hanem nemstem
iránti lángoló szeretet és az akkori nagyjaink
iránti kegyelet parancsolta nekem, hogy a felhi-
vásnak engedjek, hogy e nagy nap meg-
ünnepléséhez csakély tehetőségem szerint hoz-
sájarulva, hazafiu kötelességemet teljesítem.

Ma van azon dicső napnak negyvenötödik
évfordulója, a melyen megnyitlak az alkotmány
sorompói édes mindnyájunk előtt, — a melyen
kimondatott a három szent szó: „szabadság,
egyenlőség és testvériség“ — s édes hazánk
minden fia — nemzetiségi különbség nélkül —
felruházva polgári jogokkal, emberi méltóságra
emeltetett.

Ma van negyvenötödik évfordulója azon
napnak, melyet Kossuth Lajos nagy hazánkfia,
— önzetlen lángoló hazaszeretettől buzdítva —

az akkori európai viszonyok kiaknázása által
tett nagygya; — mely napon a nemzet leg-
szentebb jogát, — az akkori rendi országgyűlés-
nek saját kiváltságáról való nagylelkű önkéntes
lemondása következtében érvényre jutatta, az
ország összes lakóját egygyé olvasztotta, erős
magyar nemzetet teremtetett és a legugyebb
magyarnak ama jóslatát: „Magyarország lesz“
megvalósította.

Hogy az 1848-ik évi márcz. 15-ik nap-
jának nagy fontosságát és epochális jelentőségét
kidomboríthassam, vissza kell mennem azon
állapotok és viszonyokra, melyek azt megelőzték,
és tanúságot tesznek arról: hogy akkoriban a
nemzet zöme mily helyzetben volt? és 1848-ik
évi márcz. 15-ik napján mit nyert? és elmon-
dandó vagyok oly epizódokat, melyek 1848-ik
év előt lejátzódtak és bennünket közelebről
érdekelnek.

1848-ik évi márcz. 15-ike előtt a hét-
nyolcz száz eserre menő nemesség képezte a
magyar nemzetet és a szent korona tagjának
nevetetett (membra sacrae coronae).

A nemesek voltak a törvényhozók, kor-
mányozók és végrehajtók.

Ök élvezték — kizárólag — az alkot-
mányos jogokat, — nem adóztak utolsó időben
sem vérrel, sem pénzzel; kiváltságos állásal
bírtak a szó szoros értelmében, — miglen a
többi milliók jobbágyok valának, — az ugy-
nevezett „misera plebs contribuens“.

A plebs (jobbágyak) felett uralkodott a
nemesség, a jobbágy fizette az adót és a déz-
mát, szolgált a robotot, csinálta az utakat és
töltéseket — díjtalanul, — fuvarozta a neme-
seket ingyen, — fiát elvitték katonának,
— neki nem volt rendelkezési joga, földesuri
gyámság alatt állott, — számára csak a mogyoró
vessző termett, melynek alkalmazásánál nem
volt kizárva a lelketlenség.

Torontálvármegyében csakély számu nagy-

birtokos volt és egyéb országos nemes. Itt a —
Bóka, N urina, Csenej, Kécsa és Kláriban lakó,
a zágrábi püspök által, donáció útján telepített,
ugynevezett praedialis nemesek, gyakorlatok a
nemesi jogokat, számra nézve mintegy 1100.

E me yében tudmilik léteztek az említet-
tem öt községben nemesi földek (prae iumok),
melyeket elajándékosni a zágrábi püspöknek
volt joga.

A püspök horvátoknak konferálta a prae-
diumokat, és a földdel együtt a praedialis ne-
mességét is, — bár többen a megajándékozott
horvátok között országos magyar nemesek is
voltak.

Ezen horvátok közbirtokosságot képezték,
és az általuk választott — ugynevezett hadna-
gyok által — igazgattattak.

A Szerb-Bókán és a többi községekben nem
nemes lakók jobbágyai voltak a horvátoknak,
kiknek dézsmát fizettek és robotoltak.

Nagy n divott akkoriban a korteskedés,
és a mely nagybirtokos többet költött a czéla,
azé volt a többség, az restaurált, az választotta
az országgyűlésre küldendő két követet és látta
el eseket utasítással, a népek annyiban volt
része mindezekben, amennyiben szerencséseje lehe-
tett földesurát ingyen befuvarozni ide — a megye
székhelyére.

Híresek voltak az akkori megyei gyűlések
midőn a bocskoros nemesek — ittas fővel —
garázdálkodtak a megyeház nagytermében.

Kuriózumként említek egy — a negyvenes
évek elején megtartott közgyűlésen történteket,
midőn egy praedialis nemes felkapva a zöld
asztonon fekvő nagy törvénykönyvet (corpus ju-
rist) asszal ugy főbevágta a megyei főügyészt,
Trifunáts Jánost, hogy az menten elajult; és a
főispánnak (Hertelendy Ignácznak) nem maradt
egyéb átra, mint felrendelni a megyei panduro-
kat, széjjelkergettetni a garázdálkodó tekintetes
karokat és rendeket, és végét vetni a mámoros

HIREK.

— Márczius tizenötödikén. Tegnap szá- munkból már értesültek olvasóink azon lélek- emelő ünnepélyről, melylyel e város közönsége megülte a szabadság szent napját. E nap méltó befejezése volt a kereskedő ifjak által rendezett irodalmi és zeneestély. A városi színház ez alkalommal egész megtelt előkelő közönséggel, mely feszült várakozással nézett elé a válogatott műsornak, mely annál élvezetesebbnek ígérkezett, minthogy abban Ábrányi Emil, hasánk egyik legkitünőbb költője, és neje, a jeles énekesnő szerepeltek. Elsőnek Orsó Mátyas dr., városunk ezen kiváló tehetségű ügyvédje, lépett a színpadra, hogy elmondja ez alkalomra irt ünnepi beszédjét. Senkit sem lep meg azon tény, hogy e beszéd úgy formatökeletesség, mint gondolatgazdagság tekintetében egyike a legjelesebbeknek, a mit hallottunk.

A szónok így végső kitünő beszédjét:

As idők jelei arra mutatnak, hogy a ma- gyar nemzet a szabadság megvalósítására irányuló törekvéseiben valóságos ponthoz jutott: melyen túl a szabadság teljes kifejtése vagy a szabadelvű eszmék elbukása vár.

A hasznos aggodalmak e nehéz napjaiban szükségesebb mint valaha, hogy fennem fogot- tassuk a márczius 15-en nagy őseink által ki- bontott zászlót.

Hadd ragyogjon meg nem fogyatkozott fényben az arra langbetűkkel irt szent jelszó: a szabadság; s hadd vezérelje a nemzetet, a fel- tornyosult sötét felhőkön keresztül is az egyet- len helyes irányban: „előre”!

Örök igazság, hogy a szabadság csak foly- ton kiküzdve létezik!

Az erte vivandó ez újabb küzdelemben nem róvhatjuk le teljesebben az ősek emléke iránti tartozásunkat és nem teljesíthetjük neme- sebben a hazánk jövője iránti nagy kötelessé- günket, mintha követjük a honszerelem örök tüzetől hevülő nagy Vörösmartynek lelkes buz- ditását:

Mi dolgozunk e világon?

Küzdeni, örök szerint a legnemesbékért!
Előttünk egy nemzetnek sorsa áll;
Ha azt kivittük a mely süllyedéből,
S a szellemharcok tiszta sugaránál
Olyan magasra tettük, mint lehe:
Mondhatjuk — térvén őseink porához:
„Köszönjük élet, áldomásidat!
Ez jó multság, földi munka volt!”

A szónoki lendülettel és hazafias lelkesé- déssel előadott beszédet szünni nem akaró éljen- sés követte.

Következett Ábrányi-Wein Margit éneke. A m. kir. operaház ezen jeles tagját közönsé- günk igen meleg fogadtatásban részesítette. A művésznő elénekelté Rozina nagy áriáját a „Sevillai borbély”-ből, azzal a meglepő techní- kával, organumának megnyerő varázsával, mely énekét jellemzi. A viharos tapsoknak engedve, még ráadott egy francia dalt, melyet szintén élénken megtapsoltak.

A harmadik számot Tolveth Anna k. a. hegedűjátéka képezte. A bájos fiatal hölgy ez- uttal is azzal a biztossággal és kitünő fel- fogással játszott, melylyel eddigi felléptei alkal-

közgyűlésnek, hogy azután másnap a jósan — intelligens — osztály nyugodtan tanácskozassék.

Két politikai párt volt akkor az országban, tehát a vármegyében is; a konzervatív és a liberális párt.

Midőn az utolsó pozsonyi rendi országyű- lése választattak a követek, a két megyei párt erős akcióit fejtett ki, és megkezdődött a kor- teskedés.

Három héttel a választás előtt Becskerekre szállították a bocskoros nemesek, — köztük sok övegyaszony, a kiknek akkor szinte volt azavasati joguk és a felállított tanácsban, a hol a nemesek elváltak sárva, megkezdődött az ivás, evés, tánc és kártyajáték, és éjjel-nappal folyt egész a választásig. Tizenkilenc csigány-banda volt csak a liberálisok tanyáján, és míg a fele aludt, addig a másik felérésze senél folytonosan.

A konzervatív párt élén állott Gyertyánffy Dávid, az akkori adminisztrátor (főispáni helyet- tes), a liberális pártot vezette Karátsonyi László rendszerinti alispán; ama pártnak jelöltjei vol- tak: Mocsényi András és Fodor Károly főszol- gabírák, emennek Karátsonyi Guido nagybirtó- kos és Rónay Móricz megyei főjegyző.

Negyvennyolcezer forintba került csak Karátsonyi Guidónak a kortesek ellátása. Végre elérkezett a választás napja és megkezdődött a szavazatok kölcsönös vásárlása.

Csernovits Peter, a ki a temesmegyei vá- lasztásnál (egy nappal előbb) tevékeny részt vett, ide sietett, hogy a liberális párt érdekeit előmoz- dítsa. Tíz órák reggel érkezett ide (a választás napján) Temesvárról, berohant a székhas udva- rába, a hol két párt kortesei állást foglaltak, és megkezdte a vásárlást.

Kettő szakított egy szász bankjegyet, az egyik felét odaadta a törzsfőnök, a másikat ma- ganál tartotta, kijelentve becsület szavára: hogy az esetben, ha a családja a liberális jelöltekre szavas, (golyóval történt a szavassá) megkapja

mával meglepte a hallgatóságot. Hauser „Magyar ábrándjait” adta elő, a sűrű kihívásoknak en- gedve, eljátszott Reményi „Repülj fecske” cz. ismeretes dalát, melynek nehézségeit játszva le- küzdte. A kisasszonynak ismételtelen kellett a szünni nem akaró tapsokat megköszönni.

Ezután Ábrányi Emil elszavalta márczius tizenötödiker irt versét. A gyönyörű költe- ményt, mely Ábrányi legszebb alkotásai közé tartozik s melyet a szerző elragadó szépen szavalt, viharos éljenzés és taps követte.

A költemény így hangzik:

Márczius tizenötödikén
— 1893. —

„Jöjj el szent lélek!” Mondják a hívők,
Mi azt kiáltjuk: Márczius jövel!
Sok csüggedőt tégy elszántá megint,
Sok alvó lelket ébreszt újra fel!
Tűzszőlőnk, vezess bennünket újra!
Világosodjék tévelygő agyunk!
Dicső fényednél ismerjük föl egymást
S érezzük át, hogy testvérek vagyunk!

Te jármunkat már szétzúztad, mikor
Méltatlanul bánt szarnok-kény velünk.
De börtönlánczánál van rosszabb bilincs:
A mit lelkünkre önmagunk verünk!
Törd szíjjelet is! Védj meg önmagunktól
Ha egymás ellen fordulunk! Ne hadd,
Hogy a szabadság fájdalmas sóhajjal
Elhagyjon minket — méltatlanokat!

Mert a szabadság ott élhet csupán
A hol tisztelni tudják! Ott, a hol
Egymás javára munkál mindenik,
És eszméből tett, tetteből eszme foly;
Csak ott, a hol becsüvés, nemes műveltség,
Nem góg s önérdék versenyez; csak ott,
A hol magának áldozó szívekkel
Ledönthetetlen oltárt rakhatott.

A végtelenben egy nap semmiség,
S törvény, hogy elhül minden, a mi láng;
De szent napodnak alkonyatja nincs
Oh, márczius! Nem szűnsz ragyogni ránk!
Több egy ilyen nap, mely csodás erővel
Evszázadok számára épített,
Mint száz meg száz év hitvány hosszúsága
Ha lelket nem gyújt és nem ad hitet!

Az volt a nagy nap! Az volt a tavasz!
Villámok lelkék fényes tavasza!
Csak egy vallásunk volt akkor ne ünk,
Csak egy közös fohásunk — : a hazát!
S mikor leverték: véres Golgotánkon
Rabok voltunk csak, nem szolgák! E hit
Erősebb volt börtönnél és halálnál,
Mert új életre, megváltásra vitt!

Ezekt tanulság! Ez kell most nekünk,
Retk irtja költő, ezt hirdesse pap.
A szolgaságot nem bilincs teszi,
Rabszolga az, kinek a lelke rab.
Hirdessük: jaj az istentagadónak,
De annak is, ki népe igazát
Tagadja meg! Jaj annak, a ki balgan
Különválasztja istent s a hazát!

Magyar csak az s a nemzet bü fia,
Ki ezt a kettőt egynek érezi!
Istent szolgálja, a ki a hazát
Erőssé, nagygyá, boldoggá teszi.
Nem a vizsaly — : az tetszenék az égnek
Ha megbecsülne magyar a magyart,
Mert isten is csak azt a népet áldja,
Mely bölcsen, bátran, híven összetart!

„Jöjj el szent lélek!” Mondják a hívők,
Mi azt kiáltjuk: Márczius jövel!
Sok csüggedőt tégy elszántá megint,
Sok alvó lelket ébreszt újra fel!
Tűzszőlőnk, vezess bennünket újra!
Világosodjék tévelygő agyunk!
Dicső fényednél ismerjük föl egymást
S érezzük át, hogy testvérek vagyunk!

a szász bankjegyek másik felét, és minden fia, unokája és hozzátartozója szavassáért külön ötven ötven forintot; — ha pedig szavassát a conservatíveknek adja, semmit sem kap, a szász forintos bankoknak kezébe nyomott, illetve fog- lalóul kapott fele részének ugysem vehetvén hasznát. Elénk üzlet folyt Csernovics és a kor- tesek között, elfogyott ily módon néhány ezer forint, de az eredmény a liberálispartra nézve kedvezőtlen lett, és a conservatívek tizenhat szó- többséggel győztek, az ellenzék erkölcsi és anyagi nagy kárára.

Akkoriban is puttonyos szamarakkal szállították a begavizet. — A conservatívek béreltek két olyan szamarat, felcsiszozták azeket virág és szalagokkal, az egyiknek hátára táblát illes- tettek — Karátsonyi Guidó, a másiknak pedig Rónay Móricz — nével, és a két szamarat, sene- szó mellett örömtetten végig vezeték a város utcáin.

A helybeli polgárok nem gyakorolták ugyan a választási jogot, de elmulattak a megyei urak által inscenizott komédián.

1848 ik év előtt kétszer egy héten érkezett ide a posta, egy pár hírlapot és leveleket száll- litva; — mi tehát nagyon későn, — és szabad sajtó nem lévén — hiányosan értesültünk arról, a mi a nagy világban történt.

En akkor a rendszerinti alispán mellett mint titkár működtem.

As alispán Beodrán lakott — a birtokán — és onnan kormányozta a vármegyét; ide Becs- kerekre csak akkor jöttünk be, ha biráskodnia, vagy a kis és közgyűlések jelen kellett lennie.

1848. évi márczius 18-án reggel érkezünk ide Becskerekre, és láttunk azon utcákon, a melyeken végig kellett kocsznunk, embereket, kiknek kalapja mellett, nemzetiszínű szalagból készült — róssa alaku — jeivény lengett.

Az alispán, midőn számos — ily jelvénynyel feldíszított embert látott, azt jegyezte meg: hogy

Kokits Elza k. a. zongorán eljátszotta Raff „Polka de la reine” cz. művét, szép tech- nikával és meleg érzéssel. A bő tapsoknak en- gedve eljátszotta még Godain ismert mazurkáját.

A hangverseny befejezőjét „Magyar népdalok” képezték, melyeket Ábrányi urnő énekelt utolérhetlen gráciával és kellemmel. Népdalait még nagyobb tapsvihár követte mint első fel- léptét.

A színházból a közönség a „Korona” szál- lóba vonult, hol sikerült táncmulatsággal fejez- ték be a szép estét. A hölgyek névsora a követ- kező. Ábrányi Emilné, Lauka Gusztávné, Moesa Károlyné, Piukovics Jánosné, Schwarcz Mihályné és Lajosné, Kokits Jánosné, Reiss Viktorné, Stassik Ferenczné, Kéler Akosné, dr. Plechné, Weiss Izidorné, dr. Orsó Mátyasné, Orsó N.-né, Kovács Sándorné, Knyacsó Lajosné, Hegedűs Jánosné, dr. Riessné, ösv. Zolkievicné, dr. Bel- lerné, Klacsóné, Billits Jánosné, Löwy Ignácné, Geiger Manóné, Novák J. C. né, Oppolczar La- josné, Partilla Gézáné, Jokly Lipótné, Strasser Miksáné, Mangold Arminné. Lányok: Törsei Janka, Piukovics Irma, Billits Málna, Kokits Elza, G. igyer Zsenni, Pfneisz Klára, Löwy Irma, Jokly Irma, Lamberger Flóra (Budapest), Fin- kelstein nővérek, Weibherz nővérek, Bakay Ernesztin, Bodo Giza.

Mint utólag értesülünk, az izraelita nép- iskolában tegnap délelőtt 3/4 10 órák a tanuló- ifjuság a tanítótestülettel élén egybegyűlt az iskola nagytermében és Klein Mór dr. főrabbi, as is ola érdemduis igazgatója a nap jelentőségét igen szép beszédben ecsetelte; intve és buzdítva a tanulókat hazaszeretetre, vallásosságra és te- vékenységre.

— Hymen. Krutsay Károly, a m. kir. államvasutak hivatalnoka eljegyezte Liptay Hilda kisasszonyt, Liptay János helybeli keres- kedő szép és művelt leányát.

— A szegedi nők Jókainak. Szegedről írják, hogy a város előkelő hölgyei e hó 14-en elhatároztak, hogy részt vesznek a magyar írók fejedelmének, Jókai Mórnak 50 éves írói jubileumán. Kimondták ugyanis, hogy közadakozás- ból egy irodalmi alapítványt tesznek, melynek kamatai irodalmi pályadíjakul fognak felhasznál- tatni. Az alapítvány kezelésére a szegedi Dugo- nics társaságot kéri fel. Ezenkívül rendeznek egy Jókai ünnepélyt, mely alkalommal Jókait a szegedi nők összesege fogja üdvözölni. Az ünne- pélyek előkészítésére és keresztülvitelére egy nagyobb hölgy bizottságot küldtek ki.

— Rákosi és Herczeg Ferencz Temesvá- ron. Rákosi Viktor és Herczeg Ferencz — mint már említettük is — részt vesznek a temesváriak által e hó 18-án rendezendő felolvasó estélyen. Az estély iránt rendkívül nagy az érdeklődés. A többek közt elmegy oda Waldstätten János tábornaszernagy, hadtestparancsnok a tábornoki karral és a huszár ekvitációval. A huszártisztek különösen Herczeg Ferenczet, a huszárelzet zae- niális rajzolóját akarják megünnepelni.

— Egy kicsi baba halála. Malina Gyula főmérnök, a torontáli ármentesítő társulat igaz- gatóját megrázó sors érte. Kedves kis lánykája, a két esztendő Borisk, meghalt.

azok valami vig lakodalmak lehetnek, mert fogalmunk sem volt akkoriban a kokárdáról.

Beérve az alispáni lakba, a hol jelenleg a börtönfelügyelő lakik, megbizattam főnököm által hogy rögtön siessék a városházára, tudjam meg mi történik, és tegyek neki jelentést.

A megbízás folytán felsiettem a városhá- zára, és alig alig, de még is bejutottam a nagy ülés terembe.

Tömvé volt az emberekkel, és első a kit- lított volt dr. Versár Manó megyei fő- vos.

Egy széken állott, és a siri csendben stentori hangon beszélt, német nyelven szólott, és midőn valakit apostrofált, azt „Bürgernek” nevezte.

Lelkesedéssel, hóvvel szólott, szava gyuj- tott örömteljes arczáról leolvasható volt a boldogság érsete; — dicsőítette márczius 15 ik nap- ját, mint azon nagy napot, melyen a nemset felébredt, mely meghosta a régőhajtott szabad- ságot, testvériséget, egyenlőséget; — és jobb kesével egyre veregette a baljában tartott nyom- tatványt.

Tudok és tudtam akkor is németül, értet- tem minden szavát, de azt nem tudtam magam- nak megmagyarázni: miért említi és dicsőíti márc- zius tizenötödik napját? mit jelent a nemset felébredése? micsoda szabadság, egyenlőség és testvériségről szól? Kire és mire vonatkoznak e szavak? és mi a valódi értelmük? mert beszéde elejét nem hallottam.

Vége szakadt a gyűlésnek, és én besiettem testvérbátyám hivatalos szobájába, a ki akkor városbíró volt, hogy megtudjam tőle a történetek indokát és tényállását, és jelentsem tehesek fő- nökömnek az alispánnak.

Midőn bátyám szobájába léptem, — ő — örömtől sugárzó arczczal nyakamba borult, kebl- lere szorított, és így kiáltott fel: „Ocsém! sza- badok, emberek vagyunk, edes hazánk vissza- nyerte alkotmányát, egyenlökké lettünk, test- vérekké.” (Folyt. köv.)

Öngyilkos harsa. Az ujaradi halászkok egy szokatlan jelenetnek voltak szemtanúi. Egy ritka nagyságu harsa kivette magát a partra, s ott hosszú ideig kapkodott levegő után, hatalmas farkával nagyokat esapva az iszapba. Mielőtt még visszatudott volna a vízbe jutni, a halászkok lefogták. Nem kevesebb, mint 40 kilót nyomott.

— Ok. Fialat menyecske állit be a rendőrhivatalnok elébe s kér „szegény bizonyítván” t.
— Nem lehet ám lelke. Nem éppen olyan szegény maga.

— Hát hiszen hiszen — felelte a kötényt simogatva az asszony. — De hát nekem csak adhatna.

— Miért?
— Mert az én anyám volt a tekintetes urnak a szoptatós dajkaja.

— **Elveszett értékes apróságok** Tegnap a hangverseny után elveszett egy rendkívül értékes legyező. Megtalálóját kérik, hogy vigye fel a kapitánysághoz, s vegye fel érte ilő jutalmát. Elveszett azonkívül egy itteni előkelő ügyvéd értékes láncsöve is. A megtaláló jutalomban részesül, ha az elveszett láncsövet a kapitányságnak átadja.

Táviratok.

Országgyűlés.

(A képviselőház ülése márczius 16-án.)

Budapest, márcz. 16. (A „Torontál” eredeti távirata.) A mai ülésnek kiemelkedő mozzanata volt Apponyi beszéde, a ki elvben az egyházpolitikai reformok mellett foglalt állást, ha a javaslatok megfelelők lesznek, pártolja, de mivel sem ezt nem hiszi, sem a kormány nem szerzett még érdemeket liberális eszmék kereszttüvelében, ezért a költségvetést megtagadja.

Öt perc szünet után Berzeviczy, majd Horváth Gyula szólal fel és fejtegette, hogy az elnök szerint a vita bezárthatott ugyan, de ezt nem hallották, kéri, hogy máskor ne ügyeskedjék az elnök.

Bokross elnök megrója Horváthot a kifejezésért és azt szenvedélyesen visszautasítja.

Bokross perczekig cseppet (nagy zaj, kiabálások, mit cseppet, menjen harangozónak.)

Hoitsy szerint az elnöknek azt a kérdést, kíván-e valaki szólani, hangosan kellett volna feltenni. Apponyi a házszabályokból kimutatja, hogy az elnöknek a képviselőt nincs joga megróni, csak rendre utasítani. Az elnök kijelenti, hogy a megróásnál enyhébb szót akart használni. (Viharos ellenmondás.)

Wekerle szerint nem szavak, hanem azok intenciója irányadó, s így az elnök kijelentése elegendő. Többek felszólalása után elnök kijelenti, hogy tévedhetett a kifejezésben, de nem szándékban.

— **Esután következett Pázmándy interpellációja az Asboth-Tisza ügyben.** Wekerle az interpellációra azt feleli, hogy igenis 1884-ben intéztetett a pápához privát jegyzék, de abban nem kértett a választásokra segítség, sem semmi ígéret nem tétetett, egyszerűen az kértett, hogy a pápa a klerikálisok szervezésére hason mérséklőleg. A levél aláírva nincs, hogy volt-e róla Tiszának tudomása, nem állapítható meg. Az ellenség a választást újongva fogadta, Pázmándy tadomásul vette.

A király Bécsben.

Budapest, márcz. 16. (A „Torontál” eredeti távirata.) Bécsből sürgönyzik, hogy a király megszakította Teriteli tartózkodását és ma este Bécsbe érkezik.

Az egyházpolitika mellett.

Budapest, márczius 16. (A „Torontál” ered. távirata.) A kormány egyházpolitikája mellett állást foglalt Losonc és Turóc megye törvényhatósága. A nemzeti-ségek azonban mindkét ellen közgyűlést tartottak, melynek tiltakozó határozatát a királynak felterjesztik. Kifejezi azon kívánságukat is, hogy a kormány a nemzeti-ségi politikát léptesse életbe.

A függetlenségi párt ünnepéye.

Budapest, márczius 16. (A „Torontál” eredeti távirata.) Tegnap délután 30 függetlenségi képviselő a Hungáriában ünnepi banketre gyűlt egybe. Eötvös

Károly mondta első tósztot Kossuthra, a ki e század legnagyobbjainak felemelkedését, bukását, látta, de az ő eszméi halhatlanok. Hefli összehasonlítván a mai napot 45 év előttivel, szomorú hangulat fogja el kedélyét, mert a liberális eszmék nem jutnak győzelemre. Érdekes volt, hogy Eötvös Kossuthnak menesztelt sürgönyt így írta alá: „A Függetlenségi párt”. Polónyi figyelmeztette, hogy „és 48-as” kimaradt, erre Eötvös riadó tapetközött kijelentette, hogy míg ő az elnök, addig a párt függetlenségi lesz, ahhoz joga van, czélzatosan írta úgy alá.

Hazafias tanár.

Budapest, márcz. 16. (A „Torontál” eredeti távirata.) Az itteni egyetem dr. Kiss János, a hittudományi karban „bölcselet tanára ma hallgatóinak rendkívül érdekes beszédet mondott. Többek közt így szól: Mi uraim, a ker. kath. szent hitünk mellett esküt teszünk megkereszteltetésünk alkalmával, azt ismételjük a bérmlás szentségének felvételekor es más alkalmakkor: jó volna, ha néha mi kath. magyar papok mindnyájan meg esküdünk a szent haza iránt való hűségre is. (Perczekig tartó éljenzés és taps.)

Rákosi sikere.

Budapest, márczius 16 (A „Torontál” eredeti távirata.) A népszínházban tegnap este előadták Rákosi Viktor: „Márczius 15.” című darabját, mely a legnagyobb sikert aratta. A szerzőt többször hívták a lámpa elé s vége-hossza nem volt a tüntetéseknek.

Parbajozó képviselők.

Budapest, márczius 16. (A „Torontál” eredeti távirata.) Beksics Gusztáv és Polónyi között lovagias affaire van készülőben. Beksics ugyanis egyik képviselőházi beszéde alkalmával megtámadta Polónyit, aki erre Pázmándy és Szederkényit megbizta, hogy nevében Beksicset provokálják.

Az ugvári gör. kath. papok.

Budapest, márcz. 16. (A „Torontál” ered. távirata.) Ungvárról írják, hogy az ottani gör. kath. lelkészek már napok óta izgatnak a polgári házasság ellen.

REGÉNY-CSARNOK.

Málnássy né.

— Elbeszélés. —

Írta: Scossa Dezső.

24-dik folytatás.

És nagyon jóízűt tudott nevetni, ha a feleségét e fölött bosszankodni látta. Pedig a katonaságnak ugyan eszébe sem jutott már, hogy a bosszu eszközéül küldték ide. Belevagyult a magyarok társaságába, islett neki a bor, a konyha, lelkosodott a szép leányért és egyszerre csak arra a furcsaságra ébredt, hogy tulajdonképen ő itten a meghódított, nem pedig az, aminek küldték: hódító. Nagyon gyakori eset volt az, hogy a vissarendelt tiszték helyett csak a lemondásuk érkezett. Péterfalván is akárhány viselt már civiltisztviselt, vagy gasdálkodott — a felesége birtokán, törve a nyelvet, a melynek a kiejtése hes csak nehezen tudott hosszászokni.

Mire nem viszi rá az embert az asszony! Papp Gábor ur ő kegyelme sem hitte volna, hogy valaki asszony miatt tanuljon németül. Pedig hat megtörtént. Elza kisasszony csábitotta reá, a ki a bál óta gyakran ellátogatott a kurátor portájára urnőjével együtt vagy egyedül. Mind a ketten nagyon jól érezték magukat a két öreg társaságában s míg a szép özvegy a nagyszasszonyal értekezett, Elza kisasszony gyöngédséggel hallmozta el az öreg urat, nagyokat nevetve annak rettentő szőrendben összeállított német mondatain, mialatt arra is talált módot, hogy egy-egy pillantást teheszen az ablakokon át, vajjon nem láthatja-e meg Battik Pistát, a ki tetszését egészen megnyerte.

A Málnássy kastély életében a bál óta némi változást idéztek elő azok a látogatások, a miket a szép özvegy pártfogójánál tett. A nagyszasszony örömmel fogadta és mintha csak a saját leányát vesetné be a háztartás titkaiba, oly buzgalommal tanította, oktatta, nem egyszer csudalkosva a fölött, hogy miként nőhetett fel mindezek tudása nélkül és mikor a szép gyermeket szegyenkezve lesütött szemekkel maga előtt látta, megölelte és hatalmas csókokat czuppantott halvány arcára. Ezekre aztán Papp Gábor ur megjegyezte

Elza kisasszonynak, hogy jobban szeretné, ha a dolog megfordítva történék és a csókokat a felesége helyett ő adhatná. De ez nagyon furcsán jött ki németül, úgy mintha a kis menyecskét kifordítani akarná.

De volt még egy nagy esemény, a mi talán leginkább hozzájárult, hogy az Aranka arczara grengre pir költözött.

A bál után néhány nap mulva Korda Sándor és Battik Pista tettek látogatást nála, a czimén, hogy mint léteéről kérdezősködjének. Nem volt olyan járatlan, hogy félfilátogatas miatt szarva jött volna, de es meglepte egy küssé. Valami titkoszerű sejtalem azt sugta neki, hogy ez a látogatás nem az udvariasság tényezője, de több annál. Nem volt hű, nem volt kaszér, de jól esett élvezni a kitüntetést, melyet csakis a szép fiatal embernek köszönhetett, a ki szeméinek bolygótűz szerű fényével és hangjának érczes zengésével ült most mellette, jókedvtől ragyogón.

Egymásra nétek és aztán zavartan fordították el tekintetüket. A női szépség hatalma a férfial bizonyos felelmes érzésben nyilatkozik és ép ez érzés köti le az érdeket, mint a férfui önérzet reakciója. Korda Sándor is most kezdte először megfigyelni Arankát. Oly kimondhatatlan titkosnak tetszett előtte, mint halvány, csillagos ég, mely nesztelenségével felemeli a lelkét, oly gyöngédnek, édesnek mint az almodozó fölébe rezgő sonata, mely hirtelen az olvadozó adagióba csap át. El bírta volna nézni e szelid arcot soká, mozdulatlanul, szótlanul, szerette volna megnyujtani a kék szemek okozta igézetet soká, mindörökké és szerette volna visszavarázsolni a perczeket, mikor a csárdas hosszantartó tánczolásában közben karjai közt tartotta.

Battik Pista és Elza kisasszony nem ábrándoztak, de anél jobban felhasználták multságára a kínálkozó időt és alkalmat. Az egész ház az övéknek látszott, pajkosan futkostak, nevettek, felforgattak a szobák rendjét, a képes könyveket, kottákat butorokat és mint a gyermekek jöttek panasza, hogy a szülők komolyságával versenyző viselkedésű fiataloktól igazságot kérjenek.

Az első látogatás egy egész délutánt igénybe vett s mikor távoztak is az ifjak, visszamaradt mögöttük a velük hozott élénkség derülje. Elza kisasszony egész ki volt békülve sorsával, unalmas napjaik után és nem győzte dicsérni Korda Sándor intelligens magatartását, bár barátját sokkal inkább föléje helyezte. — A télest sűrű sötét fátyolba burkolta a kastély előkertjének virágültvényeit, de a társalgó szobájából még ragyogott a viláosság, jeleül, hogy asnap szerzett tapasztalatait veti most papírra. Aranka egyedül maradt a felhomályban, melyet képzelete szingardag képekkel élénkített meg és a mely gondolatainak tovább szövésére nagyon alkalmasnak látszott.

A kutyák ugatása rázta fel almodozásaiból. A kis doktor jött, megszokott mosolyával és gondoskodásával, szép pártfogoltjának állapotáról meggyőződést szerzendő, mialatt — szokás szerint — most is elmondta a városban közszájon forgó kisebb nagyobb eseményeket. Aranka még ohasem találta ilyen unalmasnak a szegényt. Az pedig mikor észrevette, hogy kérdéseire nem kap feleletet, szórakozottságnak tulajdonította és és ennek főkkát is a bálban kereste, a hol maga is tanuja volt a szép özvegy diadalának. Hm! a nap is hűu mikor látja, hogy a hold és a bolygók mily nyomorúságos ábrázattal veszik körül.

(Folytatása következik.)

Felelős szerkesztő: Dr. Brájjer Lajos.
Főmunkatárs: Jurkovic Aladár.

H i r d e t e s e k.

Herzer kávéházában
a bójt alatt naponta
friss lenolajos káposzta tojással.

Herzers Kaffehaus. (163-3.2)

Während der Fastenzeit

Täglich frisches Leinöl-Kraut mit Eier.

**A legszebb, legdivatosabb és legolcsóbb
női és gyermek
tavaszi és nyári kalapok**

helyben csakis (154-3.2)

Schuld
női divatszalonjában

kaphatók, a Korona-szállóval szemben, Popovics-féle házban, Oroszifényképész mellett.